

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЦЕНТРАЛНАТА
ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ**

**ДО
ЧЛЕНОВЕТЕ НА ЦЕНТРАЛНАТА
ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е

НА ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ЦЕНТРАЛНАТА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

През месец август тази година, в качеството си на омбудсман и в защита на едно от най-важните права на гражданите, изборителното право, се обърнах към Вас с открито писмо, за да изразя притеснението си, че закъснява подготовката и провеждането на три симулации на дистанционно електронно гласуване, които Централната изборителна комисия трябваше да реализира до 1 януари 2018 г.

Въвеждането на дистанционно електронно гласуване е в изпълнение на проведения през октомври 2015 г. национален референдум, като през май 2016 г. Народното събрание прие промени в Изборния кодекс в съответствие с волята на гражданите. Законодателят предвиди като междинни етапи провеждането на три симулации и на три експеримента преди същинското прилагане на дистанционно електронно гласуване на избори за Европейски парламент през 2019 г.

По смисъла на разпоредбите на Изборния кодекс, единствената разлика между симулация на дистанционно електронно гласуване и експериментално дистанционно гласуване е, че при симулацията се гласува за измислени партии и коалиции, докато експериментите се провеждат на реални избори т.е. гласува се за реални партии и коалиции, но резултатите не се вземат предвид. Всички елементи, предвидени в Кодекса относно експериментите на дистанционно електронно гласуване, се отнасят и до симулациите.

През изминалата седмица бяха проведени две събития със симулации, в които участваха предварително определени представители на различни институции, членове на Централната изборителна комисия, журналисти, неправителствени организации и др. Провеждането се извърши в зала, в която бяха събрани всички поканени и която представляваше измислен изборен район.

Смятам, че за да не бъде симулацията само имитация, същата следва да се извърши в реален изборен район и сред реални избиратели като включва всички елементи на изборния процес, започвайки от регистрацията на избирателя. Процедурата следва да се придържа към разпоредбите от Изборния кодекс, като бъдат ясно очертани двата разделни във времето етапа - предварителна регистрация и същинско гласуване. За да се постигне целта на закона, трите симулации не следваше да бъдат проведени наведнъж в рамките на един или два дни, а разделени във времето достатъчно, така че да бъде извършен анализ и оценка след всяка една от тях, като изводите от първата послужат за подобряване на системата при провеждане на втората и т.н.

Избирателите трябва да могат да се регистрират дистанционно, от дома си например, или от друго избрано от тях място, до определена дата, след което отново дистанционно да гласуват на друга дата. Електронно дистанционно гласуване е именно от дистанция, както личи и от наименованието и както е описано в Изборния кодекс. В противен случай се оказва форма на присъствено машинно гласуване, а не възможност за упражняване правото на глас от разстояние чрез компютър или мобилно устройство.

В този смисъл, намирам, че проведените симулации не изпълняват целта на закона.

Обръщам внимание, че отложеното с една година въвеждане на лични карти с чип чрез приетите наскоро промени в Закона за българските лични документи, не следва да се отрази на подготовката на експерименталното дистанционно електронно гласуване, доколкото в Изборния кодекс не е изрично посочен този метод за електронна идентификация.

В същото време все още не е създадено и предвиденото в Изборния кодекс постоянно действащо специализирано звено към Централната изборителна комисия за техническо осигуряване и технически контрол на дистанционното електронно гласуване.

Предвид изложеното, очакванията на гражданите са Централната изборителна комисия да се заеме отговорно с техническата и организационна подготовка на трите експеримента след 1 януари 2018г. като следващ междинен етап. С оглед постигане целите на дистанционното електронно гласуване намирам за подходящо да бъде насочено вниманието към разработването на дистанционни методи за електронна идентификация на целевите групи от избиратели - български граждани, живеещи извън страната, хора с увреждания и трудно подвижни избиратели, млади мобилни избиратели, които нямат лесен достъп до администрацията. Само облекчен начин за получаване на електронен идентификатор ще осигури възможност за широко

използване на дистанционното електронно гласуване от тези групи избиратели и ще има смисъл от въвеждането му.

В заключение, бих искала да подчертая, че и симулациите, и експериментите следва да демонстрират и гарантират надеждността на дистанционното електронно гласуване, а не да послужат като основания за отмяната му от законодателя.

С уважение,

**МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**